

Huzagolt Augustin puska 1849M Kammerbüchse

Az első vadász alakulatok az 1750-es években jelentek meg a Habsburg birodalom hadseregében. Ezek az egységek még amolyan szabadcsapatok voltak, melyeket a háborúskodás végén feloszlattak. Feladatuk volt minden olyan tevékenység, amely ellátása a sorgyalogság számára nehézkes, vagy lehetetlen volt. A vadászzászlóaljok 1808-tól önálló-állandó reguláris egységek lettek, ún. tábori vadászzászlóaljok (Feld-Jäger Batallion). 1816-ban a négy akkori zászlóaljat egy tábori vadászrezreddé vonták össze (Feld-Jäger Regiment), de ez igazából csupán adminisztratív döntés volt, a zászlóaljok továbbra is külön harcoltak. Az ezred kiegészítése szinte kizárólag Tirolból történt, ezért gyakran utalnak rá, mint Tirol Vadász Ezred. A 4 császári zászlóalj mellett elkezdtek tovább 12 tábori vadászzászlóalj szervezését is, melyek kiegészítése szintén a császári területekről történt. Érdekes színtörténet a tiroli vadászrezred történetének, hogy 1848 őszén egy századnyi tiroli vadász tette le a fegyvert a honvédek előtt Zsibónál, akik

később egy önálló zászlóalj magját képezve felcsüdték a magyar kormányra, és tovább harcoltak a magyar oldalon.

A vadászalakulatok katonái annak megfelelően kaptak fegyvert, hogy mely sorban helyezkedtek el a harci alakzatban (általában a csatárláncban). A 40-es években az első két sor rövid sima csövű karabélyokkal harcolt, melyhez rövid bajonettet rendszeresítettek. A katonák a bajonett mellett gyalogsági kardot is viseltek. Ők voltak az „Ordinar-” vagy „Carabiner-Jäger”-ek. A harmadik sor, és

az altisztek kapták a hosszú kardbajonettel szerelt huzagolt Jägerstützeneket, Kammerbüchseket, és Dornstützeneket. Ők voltak a „Stutzen-Jäger”-ek. E katonák alapfelszereléséhez tartozott a tölténytáska mellett a vállpánton lógó lőporszaru is, melyben még 28 lövésnyi lőport vitt magával a katona a csatába.

A vadászalakulatokat elsősorban olyan feladatokra használták a csataterén, melyre a sorgyalogság zárt hadrendje, vagy a terep adottságai miatt alkalmatlan volt. Így feladatuk volt az ellenség zavarása, üldözése, tereptárgyak gyors elfoglalása, stb... A vadász alakulatok legkisebb egysége 3 katona volt, akik egymást fedezve harcoltak, általában egyes, célzott lövéseket leadva. A 3 bajtárs fegyvereiből egynek mindig töltve kellett maradnia harc közben, s a 3 fős egység parancsnoka mindig az első sorban álló katona volt. Ilyen láncszemekből állt össze a laza hadrendű csatárlánc, mely elsősorban a sorgyalogság által

lefedetlen területeken tevékenykedett, ügyelve arra, hogy ne hátráltassa a zárt alakzatok mozgását, ne akadályozza tüztét.

A '48-49-es Honvédsereg vadászászlóaljai elsősorban szabadcsapatokként, nemzetőr alakulatokként jöttek létre, mikor a kormány hadba szólította a népet. Nem ritkán városi céllövő egyesületek, vagy a polgárőrségek egységesen csatlakoztak a forradalmi hadsereghez, melynek szüksége volt minden jó puskásra.

A honvédvadászok – ha volt megfelelő színű ruhaanyag - megtartották a császári csukaszürke egyenruhát, és cilindrszerű kalapot. A valóságban azonban - ahogy a Honvédsereg többi fegyverneménél is - itt is érvényesült az a gyakorlat, hogy olyan színű egyenruhát viseltek a katonák, ami éppen rendelkezésre állott. A vadászok legjellegzetesebb kiegészítője volt a cylinder-szerű fekete kalap, tollal díszítve. Az egységek különleges ismertetőjegye volt, hogy dobos helyett trombitás adta a katonáknak a jelzéseket. Az önszerveződő vadászalakulatok helyére 1848 végén indul meg az I. vadászrezd szervezése Ormai Norbert őrnagy vezénylete alatt. Az új ezred 1849. januárban csatlakozott a feldunai hadtesthez. Az új ezredek (összesen 4 db) nem zászlóalj tagolásúak voltak, hanem 8 osztályból állottak, melyek mindegyike 2 századot foglalt magában.

Augustin M1849 Kammerbüchse

Az Augustin fegyverek lakatszerkezetének története érdekes és egyedi

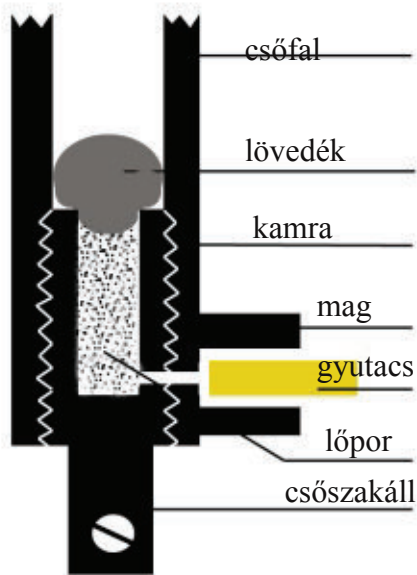
Alakulatjelzés a tusatalpon

mellékvágány a fegyverfejlődés idővonalán. A gyutacsos lakat bonyolultabb szerkezet mint a csappantyús, ugyanakkor a régi kovás lakatok átalakítása jóval egyszerűbb volt Augustin-Console lakatra, mint klasszikus lökúpos-csappantyús megoldásra, így jobban megfelelt a mindig erőforráshiánnyal küzdő Habsburg birodalomnak.

Az Augustin fegyvercsalád egyik érdekes tagja a Kammerbüsche, azaz kamráspuska. A huzagolt fegyverek már a 18. század elején megjelentek a harctereken, de töltésük nehézsége, lassúsága miatt sokáig nem léphettek a sima csövű fegyverek helyébe, melyekhez erősen alulméretes lövedéket használtak, amelynek köszönhetően a fegyver sohasem volt pontos, viszont a sokáig könnyen tölthető maradt. A pontos-

Delvigne csőfar

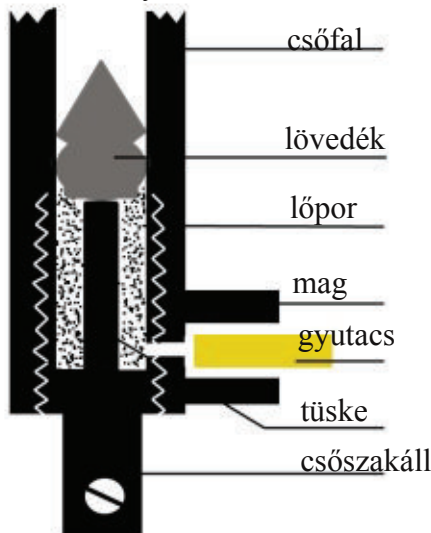

gömb vagy konikális lövedéket el lehetett kalapálni, hogy kitöltse a huzagokat, a francia Louis-Étienne de Thovenien tábornok pedig egy tüskét helyezett a csőfarba a csőtengellyel párhuzamos irányban, melyen a lövedék megtámaszkodott a zömítéshez.

A huzagolt, és így nagyobb pontosságú fegyverek elsősorban a csatár feladatokat ellátó vadászalakulatokhoz kerültek, melyek harcászataiban komoly szerepet kapott a nagy távolságról leadott pontos lövés.

Az utóbbi két újítás viszonylag egyszerű megoldást jelentett a Habsburg haderő számára is, így mindkét megoldás tesztelését már az 1840-es évek elején megkezdték. A Kammerbüchse értelemszerűen kamrás csőfarral, a Dornstützen pedig Thovenien-féle csőfarral rendelkezett. Alapvetően mindkét megoldás megfelelt arra, hogy a lövedék megfelelően zömíthető legyen, miközben az erős sujtások a lőportöltetet nem törik össze, de a Dornstützen csőfara érzékenyebb volt a koszolódásra, és a tüske miatt jóval nehezebb volt tisztítani is.

Thovenien csőfar

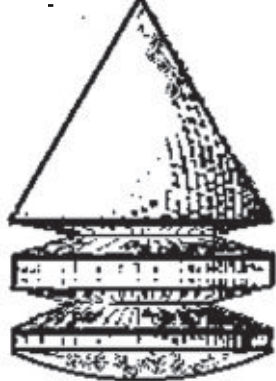
sághoz szorosan passzoló lövedék, a gyors töltéshez viszont erősen alulméretes lövedék kellett. Ezt a látszólagos ellentmondást 3 francia katonatiszt is megpróbálta más-más megoldásokkal áthidalni: Claude-Étienne Minié kapitány szoknyás lövedékprofil tervet tervezett, melyet a lőporgázok feszítettek a huzagolásba, Henri-Gustav Delvigne kamrás csőfart fejlesztett ki, mely peremén az alulméretes

1849M Kamrápuska

Az eredetileg kovás fegyverek Augustin-Console lakatra átszerelése az 1830-as évek közepétől a '40-es évek közepéig tartott. Az új gyutacsos fegyvereket elsősorban tiroli, bécsi és morva vadászalakulatok kapták. Az 1840-es években kezdték meg az alakulatok felszerelését a Kammerbüchse és Dornstützen változatokkal. Az első két sor kapta e fegyvereket, a harmadik sor és

1849M lövedék

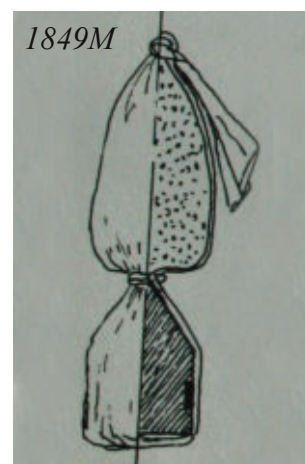
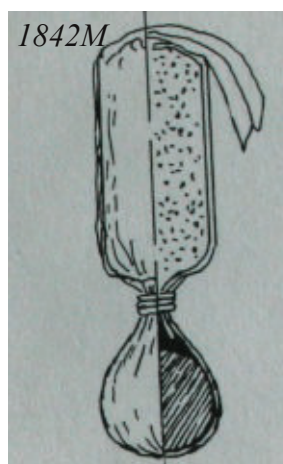

az altisztek pedig a rövid Jägerstutzeneket. A Honvédsereg felszerelése természetesen korántsem mutatott ilyen egységes képet. A frissen felállított egységek olyan puskával (akár hadi, akár civil céllövő, vadász puskákkal) vonultak hadba, amelyek épp elérhetőek voltak, s nem ritkán csak fejsze,

vagy épp dzsida maradt a katonák jelentős részének.

A kamrápuska végleges változata volt az 1849M Kammerbüsche, mely már egyesítette magában az előzmények összes pozitív tulajdonságát. A fegyver fontos kiegészítője volt a hozzá rendszerített 1849M kardbajonett 595 mm hosszú éllel, vagyis a bajonettel szerelt fegyver teljes hossza így elérte a klasszikus gyalogsági puskák teljes hosszát. Az irányzék felhajtható hadi irányzék volt, amit 1200 lépés távolságig (kb. 400 m) lehetett állítani. A cső űrmérete 18,5 mm. A huzagolás 12 job-

bos huzagból állt, melynek emelkedése kb. 1:40" körüli.

A fegyverhez általánosan használt hadi töltény is jelentős változásokon ment át a '40-es években. A lencse formára elverendő korai gömblövedékes töltényt 1849-ben váltotta fel a nehéz (630 grains) konikális kompressziós lövedék. Az 1849M töltővesszője már az új lövedéktípushoz készült: a nehéz, robusztus vesszővég a konikális lövedék csúcsához illeszkedett, hogy a lövedék zömítése közben a csúcs ne sérüljön. A fegyverhez természetesen továbbra is használható maradt a klasszikus általános hadi gömblövedékes töltény is szükség esetén. A lőportöltete mindkét tölténynek 4,1 g feketelőpor volt.

Németh Balázs

Az 1849M Kammerbüchse:

Hossz: 1230 mm
Csőhossz: 845 mm
Tömeg: 4400 g
Kaliber: 18,1 mm

Az 1849 M kardbajonett:

Teljes hossz: 720 mm
Pengehossz: 595 mm
Penge szélessége: 34 mm

Folytatjuk! A következő részekben a fegyver MKH vizsgájának menetét, majd belövését ismerhetjük meg.

Felhasznált irodalom:

Csikány Tamás: Csata Komáromnál
Barcy-Somogyi: A Szabadságharc hadserege
Erich Gabriel: Die Hand- und Faustfeuerwaffen der habsburgischen Heere

